

STATISTIKA V ZDRAVSTVU

Dominik Komadina: *Statistika v zdravstvu*. Državna založba Slovenije, 1. izdaja, Ljubljana 1998, 122 strani, Naklada 1500 izvodov.

Z izrazom statistika v zdravstvu označujemo kvantitativne, numerične informacije o zdravju, o boleznih, o utilizaciji v zdravstvu ipd. Zdravstvena statistika predstavlja izziv v vsakdanjemu delu slehernega zdravstvenega delavca, načrtovalca zdravstvenega varstva in širše skupnosti. Učbenik, ki je pred nami, ponuja možnost pridobivanja temeljnih znanj s področja zbiranja, urejanja, obdelave, analiziranja in uporabe podatkov oziroma informacij, povezanih z delom v zdravstvu in z zdravstvenim varstvom prebivalstva. Učbenik je namenjen predvsem srednjim zdravstvenim šolam, knjižica pa bo verjetno našla pot do marsikaterega zdravstvenega delavca, še posebej, ker tovrstne domače literature v našem prostoru ni veliko.

Večji del učbenika obravnava Statistične principe in statistične metode v zdravstvu, demografsko in zdravstveno statistiko, dotika pa se tudi področja zdravstvenoinformacijskih sistemov. Čeprav knjiga vsebuje obilje novejših podatkov s tega področja, so razvidni tudi kazalci razvoja javnega zdravstva pri nas in po svetu. Nakazana je torej tudi zgodovina nenehnih strokovnih prizadevanj in dinamike zdravstvenega varstva na našem prostoru in širše. Statistični prikazi oziroma kazalci zdravstvenega stanja prebivalstva Slovenije segajo tudi na začetke našega stoletja. Knjižica ponuja možnost spremljanja na primer trendov oziroma podatkov o:

- številu in naravnemu gibanju prebivalstva Slovenije ob popisih od leta 1921 do 1991,
- živorojenih otrocih v Sloveniji od leta 1980 do leta 1995,
- stopnji umrljivosti dojenčkov v Sloveniji v obdobju 1924–1995,
- povprečni starosti umrlih v Sloveniji od leta 1950 do leta 1995,
- pričakovanem trajanju življenja moških in žensk v Sloveniji od leta 1958 do leta 1995,

- prejemnikov invalidnin in pokojnin od leta 1980 do leta 1994 – letno povprečje.

Avtor učbenika na podlagi analiz opozarja, da bo v Sloveniji število ostarelega prebivalstva vedno večje, hkrati pa bo število aktivnega prebivalstva zaradi manjše rodnosti čedalje manjše. Zato mora ostati za delo sposoben čim večji del prebivalstva v produktivni dobi. Treba je torej poskrbeti za čim manj prezgodnjih invalidskih upokojitev. Iskati je treba vzroke, ki privedejo do invalidnosti.

Z nekaterimi ponujenimi kazalci zdravstvenega stanja prebivalstva lahko primerjamo podatke za Slovenijo in nekatere druge dežele:

- vitalni indeks (število živorojenih otrok na 100 umrlih prebivalcev),
- pričakovano trajanje življenja v izbranih državah po spolu,
- splošne stopnje natalitete, mortalitete in naravnega prirastka v nekaterih državah.

»Historia est magistra vitae« – mar ne? Brez dvoma se v marsikateremu od nas, ko se »pogovarja s številkami«, zbudi ponos, da smo le skozi to zgodovino dokaj uspešnega razvoja zdravstvenega varstva in zdravstvenega stanja prebivalstva v Sloveniji vsak po svoje tudi nekaj prispevali. Podatki o visoko pričakovani življenjski dobi, nizki umrljivosti novorojencev in drugi zbujajo čut obveze, da bi doseženo stanje ohranili.

Strokovna terminologija s področja zdravstvene statistike, ki jo radi uporabljamo pri opredelitvi metod statističnega dela v zdravstvu, predstavlja svojevrstno »ponudbo«, še posebej, ker tovrstne opredelitve pojmov v naši domači strokovni literaturi pogrešamo. Za tiste, ki želite statistične metode dela uporabljati pri raziskavah ali bolj natančnih analizah svojega dela, pa je knjižica lahko začetek vaše poti do bolj natančnega poglobljanja v tovrstno področje znanstvenega dela.

Knjižica je uvrščena med pomožne učbenike na Srednji zdravstveni šoli v Ljubljani.

Prim. mag. sc. Mirjana Stantič-Pavlinič,
dr. med. spec. infektolog
Zavod za zdravstveno varstvo Ljubljana,
Zaloška 29, 1000 Ljubljana

O POMENU ŽALOVANJA

Monika Müller, Matthias Schnegg: *O pomenu žalovanja*. Slovensko društvo hospic, 1999, 92 strani.

Pričujoča knjiga nam pomaga razumeti bistvo žalosti, njene možne zaplete in njeno vrednost. Žalost nikogar ne obide. Ne vpraša po starosti, bogastvu, spolu, izobrazbi, rasi, religiji. O žalosti ne govorimo samo takrat, ko nam kdo umre, ampak tudi, ko nekaj izgubimo: delo, ugled, upanje na ozdravitev, partnerja zaradi ločitve, podobo o samem sebi.

Knjiga nam prikazuje dva obraza žalosti: normalno in oteženo žalost. Normalna žalost je tista, ki jo dopustimo. Prinaša nam nove izzive in rast. Ne potrebuje profesionalnih spremljevalcev. Otežena žalost je tista, ki je ne dopustimo, je neizživeta. Pogosto je vzrok za mnoge telesne in duševne bolezni. V njej ni rasti, žalujoči postane kot okamenel. Tu je strokovna pomoč izkušenih terapevtov nujno potrebna.

Žalost je enkratni proces, pri vsakem poteka drugače. Zato knjiga ne daje receptov, kako jo premagovati in odpraviti. Želi nas vzpodbuditi, da si žalost sploh priznamo in je ne izrivamo. V čisto normalni »zmedi žalosti« se prepletajo: osamljenost, sram, krivda, jeza, nemoč in idealiziranje. Žalujoči nas pogosto sprašuje: »Ali bom znorel?« Prav je vsa ta čustva sprejeti, jih izgovoriti in z njimi delati, da se postavi odnos s pokojnikom na zdrave temelje. Največja napaka je, če žalujočemu dopovedujemo, da so njegova čustva neprimerna in napačna misleč, da kot neprizadeti bolj poznamo resnico.

Kako obvladovati žalost? Opisane so poti mnogih žalujočih, kako so se soočili s svojo žalostjo in jo obvladali. Žalujoče je dobro opogumiti, da si poiščejo »otočke miru« sredi neizmerne zmede čustev. Pomembno je, da sami ugotovijo, kaj je dobro zanje. Žalujoči se počuti tako, kot bi imel amputirano nogo. Življenje se spremeni, čeprav je lahko bogato in polno, dveh nog pa ne bo imel nikoli več. Stari vzorci ne pomagajo več, treba se je naučiti novih. Izpustiti ne pomeni pozabiti. Pomeni dopustiti spremenjeni način življenja.

Kako spremljati žalujoče? Če mislimo, da žalujoči potrebuje le profesionalne spremljevalce, se motimo. Žalujoči potrebuje od spremljevalca zagotovilo: »Tukaj sem!« Tolažba je iskrena naklonjenost, v kateri se odpovemo prevaram in lažem. Tolažeče je, kar daje potrditev, prostor in dovoljenje: bodi tak kot si, žaluj na svoj način in toliko časa kot je potrebno. V življenju žalujočega nam ni treba ničesar rešiti, ničesar zahtevati ali prevzeti. Dajanje in sprejemanje je obojestransko. Normalna žalost ni bolezen, ki jo je treba zdraviti, ampak je proces dozorevanja.

Na koncu knjige sta predstavljena program hospic in Slovensko društvo hospic, ki je knjigo tudi izdalo. Knjigo sta prevedli in priredili Metka Klevišar in Marija Dernovšek, obe aktivni članici društva. Namenjena je v prvi vrsti žalujočim, pa tudi njihovim svojcem, prijateljem ter vsem profesionalnim spremljevalcem. Nenazadnje je namenjena tudi širši javnosti, vzgojiteljem, novinarjem in vsem, ki lahko pripomorejo k temu, da bi bilo v naši družbi manj izrinjene žalosti, ki najbolj boli.

Janja Ahčin

ODMEVI

Komentar na članek Zdravstveno varstvo žena in novorojencev avtorice M. Klančnik-Gruden, objavljen v Obzor Zdr N, 1999; 33, št. 1–2, str. 77–86.

Članek je zanimiv, pregleden in daje dober vpogled v problematiko s katero se ukvarja.

Moja pripomba se nanaša na pojem »porod v zibko«, ki bi naj zamenjal ali poslovenil pojem »rooming-in«. Izraza porod v zibko v slovenščini nisem našla v tem smislu. Moti me pa zato, ker me avtorica citira kot uporabnico tega izraza (str. 81, desni stolpec, vrstica 17). **V nobenem mojem članku ali knjigi in tako tudi v citiranem članku iz revije Zdravstveno varstvo iz leta 1997 tega izraza ni.**

Na Nacionalnem odboru za dojenje, ki deluje pri UNICEF Slovenija in ga vodi mag. Borut Bratanič, dr. med., spec. pediater, sama pa sem članica, prevajamo »rooming-in« kot 24-urno sobivanje otroka in matere in pri tem tudi ostajam. Izraz porod v zibko kot prevod za rooming-in sem v članku avtorice M. Klančnik-Gruden prvič zasledila in bila ob tem presenečena, da sem citirana morda kot uporabnica ali celo soavtorica tega izraza.

mag. Silvestra Hoyer, prof. ped., vms,
Visoka šola za zdravstvo, Ljubljana